

Knjigo pa ne odlikuje le dejstvo, da v njej *odseva vrsta podob slovenskega družbenega življenja v drugi polovici 19. in prvi polovici 20. stoletja tudi zaradi njih vključevanja v javno in politično življenje v času, ko je slovensko ozemlje sodilo še v Avstro-Ogrsko (do leta 1918), doživljalo jugoslovansko državo (1918–1941) in drugo svetovno vojno v posebnih okupacijskih in v razmerah oboroženega odpora zoper okupatorje (1941–1945)*, temveč tudi radoživa pripoved o družinskih pripetljajih, nesporazumi, a tudi o podpori in ljubezni, ki so zaznamovali čustvovanje in delovanje njenih članov. Znanstveno delo tako popesetri pripoved o očetovem nasprotovanju zaroči hčerke Vide s solkanskim zdravnikom, starševsko neodobranje načina življenja sinov, nesporazumi glede dedovanja itd. Vpogled v omenjeni svet dovoljuje predvsem uporaba bogate korespondence, ki so jo Mejačevi iz Komende pošiljali v Gorico oziroma v Solkan, kamor se je po poroki z zdravnikom dr. Francem Marušičem (1901–1965) leta 1931 preselila Vida.

Na koncu knjige, ki sta jo uredila Peter Štih in Bojan Balkovec, so tudi priloge (korespondenca), rodovnik Mejačevih, italijanski in slovenski povzetek ter imensko kazalo, ki ga je pripravil Matjaž Rebolj.

Neva Makuc

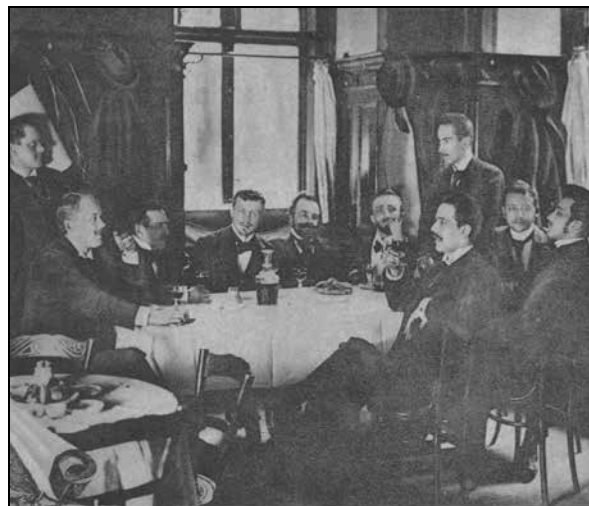

Alojz Cindrič: Študenti s Kranjske na dunajski univerzi 1848–1918. Ljubljana : Rektorat Univerze, 2009, 590 strani.

Ena od značilnosti delovanja Univerzitetnega arhiva in muzeja Univerze je tudi objavljanje in izdajanje publikacij, ki predstavljajo zgodovino visokošolskega študija in posegajo tudi v obdobje pred ustanovitvijo ljubljanske univerze. V knjižni program za leto 2009 se je tako uvrstila knjiga sociologa, zgodovinarja in bibliotekarja dr. Alojza Cindriča z naslovom *Študenti s Kranjske na dunajski univerzi 1848–1918*. Kot pove že sam naslov, je monografija prostorsko in regionalno omejena na nekdanjo deželo Kranjsko in predstavi njene študente, vpisane na dunajski univerzi v obdobju 1848–1918. Dunajska univerza je bila tedaj osrednja študijska ustanova, kjer je študirala večina Slovencev in skoraj vsi prvi profesorji ljubljanske univerze. Največ študentov je bilo na pravni, nato filozofski, medicinski in najmanj na teološki fakulteti, saj so ta študij imeli doma ali v bližnjih deželnih mestih.

Obsežna publikacija je avtorjevo življenjsko delo, nastalo kot rezultat dolgoletnega raziskovanja v dunajskem univerzitetnem arhivu in predstavlja tri

generacije kranjskih študentov, ki so študirale na Dunaju v prestolnici habsburške monarhije. Metodološko se knjiga deli v dva dela in na več poglavij. Prvi del predstavlja zasnove, metode, postopke dela ter arhivsko in statistično gradivo, opis dunajske univerze od ustanovitve leta 1365 do razpada avstro-ogrške monarhije, študente in študentke ter doktorande s Kranjske na dunajski univerzi. Temu sledijo tudi podrobna analiza, interpretacija in sinteza podatkov iz gradiva. Začetek knjige pospremita predgovor rektorice prof. dr. Andreje Kocijančič, ki poudari pomembnost zbranega gradiva o kranjskih študentih na Dunaju za slovenski prostor, in spremna beseda avtorja z obrazložitvijo nastanka in izida knjige, ki je njegova nekoliko spremenjena oblika doktorske disertacije, ki jo je zagovarjal na Filozofski fakulteti leta 2008. Knjiga s podrobno analizo daje odgovore na še neraziskana vprašanja o številu vpisanih študentov, družinskem statusnem izvoru, sorodstvenih razmerjih študentov, o študijskih smereh, ki so jih izbirali, o narodnostnem, socialnem, geografskem in jezikovnem poreklu, o šolninah, spričevalih, štipendijah ter bivanju v času študija. Ugotovljeni podatki pojasnjujejo strukturo študentske populacije s Kranjske od sredine 19. stoletja do propada avstro-ogrške monarhije. Matrike dunajske univerze tako kažejo za obdobje 1848 do 1918, da se je vpisalo okoli 1890 študentov s Kranjske, ki so bili povprečno stari 20,7 let. Število vpisanih študentov

Alojz Cindrič: Študenti s Kranjske na dunajski univerzi 1848–1918

se je od študijskega leta 1850/51 do 1910/11 več kot potrojilo. Pred vstopom na univerzo se je večina študentov izobraževala na kranjskih gimnazijah, le slabih 10% je obiskovalo gimnazije izven Kranjske. Nekateri študenti so pred vpisom na dunajsko univerzo študirali tudi na drugih univerzah monarhije ali izven nje. Prihajali so tako iz mest, trgov kot tudi s podeželja in iz vseh tedanjih socialnih razredov. Da študij na Dunaju ni bil poceni, je mogoče sklepati tudi na podlagi analize poklicne strukture staršev, saj je bilo veliko študentov s Kranjskega iz bogatejšega sloja družin uradnikov, učiteljev in kmetov. Najmanj študentov pa je študiralo iz obrtniških in delavskih družin, kjer so bili starši ali skrbniki zaposleni v industriji. Siromašnejši so imeli štipendije, največ jih je dobilo Knaflevo štipendijo, ki jo je podeljeval akademski senat in je veljala za prestižno. Prebivali niso le v študentskih domovih, temveč tudi pri zasebnikih, v hotelih, različnih zavodih, nekaj pa jih je bilo prvo leto študija v vojašnicah zaradi služenja prostovoljne vojaške službe. Nekateri med njimi, teh je skoraj 30%, so pozneje pomembno posegli v slovenski znanstveni prostor in se s svojim delom zapisali v Slovenski biografski leksikon. Njihova izobrazba je, kot avtor nadalje ugotavlja, vplivala na poznejšo usmerjenost in izoblikovanje meščanske družbe na Kranjskem. S temi ugotovitvami se skupaj s poglavjem, ki primerja še kranjske študente z drugimi študenti dunajske in drugih univerz Monarhije, zaključuje prvi del knjige.

V nadaljevanju sledi drugi del, kjer so omenjeni študenti, sedaj prvič z imeni in priimki objavljeni v registru imatrikuliranih kranjskih študentov, ki je povzet iz univerzitetnih matrik, katalogov študentov, vpisnic in promocijskih matrik doktorjev, in predstavljajo dragocene podatke o vsakem posameznem študentu ter je pomemben vir za nadaljnje zgodovinske raziskave. Iz dokumentov je razvidno, da je 22% vpisanih študentov zaključilo študij z doktoratom, največ, kar polovico med njimi je bilo pravnikov.

Na slovenski knjižni trg tako prihaja delo, ki bralcu jasno in nazorno predstavi tudi drugi, doslej še neraziskani pogled na vloge, ki so jih imeli univerze in študenti v celotnem izobraževanju, razvoju in delovanju družbe v 19. in začetku 20. stoletja. Revolucionarno leto 1848 in dogajanja na Dunaju, povezana z nacionalnim vprašanjem narodov, živčih v monarhiji, v času, ko se je habsburška monarhija preoblikovala iz fevdalne v moderno kapitalistično družbo, niso pustila slovenske študente imune. Pojavile so se zahteve kranjskih študentov po ustanovitvi lastne univerze. Tu se je kazala narodna zavest in spoznanje, da so ti študenti, kasnejši izobraženci (skupaj s štajerskimi, koroškimi in primorskimi) imeli odločilen vpliv pri snovanju in uveljavitvi slovenske moderne narodne zavesti in stvarnosti ter pri oblikovanju enotnega slovenskega

jezika in kulture, saj je izobrazba študentov ključno vplivala in bila izraz napredne izobraženske strukture, ki je imela tudi odločilno vlogo pri oblikovanju meščanske družbe na Kranjskem.

Knjigo je ob 90-letnici ustanovitve Univerze v Ljubljani izdala kot III. zvezek Knjižnica arhiva in muzeja ljubljanske univerze v nakladi 200 izvodov, uredil pa jo je vodja Zgodovinskega arhiva in muzeja Univerze dr. Jože Ciperle.

Tea Anžur

Zbornik 90 let Univerze v Ljubljani – Med tradicijo in izzivi časa. Ljubljana : Rektorat Univerze, 2009, 783 strani.

Rektorat univerze je v jubilejnem letu 2009 izdal obsežno publikacijo z naslovom *90 let Univerze v Ljubljani – Med tradicijo in izzivi časa*, ki obeležuje njeno devetdesetletno delo in nadaljuje tradicijo prejšnjih univerzitetnih zbornikov, ki pa so po vsebinskem obsegu in fotografijah veliko bolj skromni. V začetnem predgovoru rektorica prof. dr. Andreja Kocijančič prikaže položaj in pomen ter najnovejše dosežke ljubljanske univerze v zadnjem obdobju, med katere sodi tudi ustanovitev Kariernega centra za pomoč študentom. Uvodni del knjige s spremno besedo urednika in sodelavcev pa predstavi zgodovinski razvoj univerze ter čas po osamosvojitvi Slovenije.

